Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 221. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 16-го ЛИСТОПАДА 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 16, 1955. No. 221. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ ПОЧИНАЄ ІНТЕНСИВНО ПРАЦЮВАТИ В ҐЕТТИСБУРҐУ

Ґеттисбурґ, Па. — Президент Айзенгавер приїхав автом разом із своєю дружиною на свою фарму в Ґеттисбурґу. По дорозі вступив до 8,000 містечка Ґеттисбурґ, де його щиро вітали посадник міста Віевер та 7,000 юрба, в якій було майже все місцеве населення. Коли авто Президента в'їхало на історичну площу в містечку (площа Линколна), зібрані щиро вітали прибулих, а також і на транспарентах були написи: „Вітайте вдома, Айку і Мемі!", „Будьте щасливі вдома, Айку" і т. п. Президент встав в авті і дякував за щирий привіт. Музика середньої школи акомпаніювала народові, який співав пісню з приводу 59-тих народин пані Айзенгаверової. Після прибуття до плятформи, Президент висів з авта, і обидвоє з дружиною ввійшли на плятформу. Президент виглядав здорово і був вдоволений з того щирого прийняття, яке приготовило йому населення Ґеттисбурґу. 13-річна донька посадника Петті передала пані Айзенгаверовій великий букет пурпурових орхідей і червоних рож. Присутні привітали достойну солєнізантку серенадою, а після того посадник міста представив зібраним достойних гостей. Президент в короткій промові подякував за теплий привіт, заявляючи, що всі присутні, з Божою поміччю будуть його „постійними сусідами". „Направду, казав Президент, пані Айзенгаверова і я глибоко зворушені тим, що ви прибули сюди, до того місця, в якому ми думаємо зробити собі постійний дім, і яке довго було частиною життя родини Айзенгаверів. Бо, направду, я гадаю, що моя дружина ще в 1918 році вирішила, що тут має бути наша хата після того, як я залишу працювати, але про це сказала мені аж недавно". Пізніше Айзенгавер сказав, що вони обидвоє тішаться тим, що будуть мати зібраних за своїх постійних сусідів. Президент закінчив свою промову подякою за щирий привіт. „І всім вам, які цього ранку прибули сюди, всім цим шкільним дітям, які вітали нас прапорами або окликами, ми щиро дякуємо. До побачення!" Після того Президент від'їхав автом на свою фарму, де його оглянув заступник його особистого лікаря — д-р Волтер Ткач, який ствердив, що і подорож і привітання не змучили Президента, бо його серце і пульс зовсім нормальні. Особистий секретар Президента Джеймс С. Гаґерті заявив на пресовій конференції, що в цьому тижні Айзенгавер буде інтенсивно працювати. У вівторок Президент конферуватиме з головним своїм дорадником Шерманом Адамсом, в середу 16-го листопада має прийняти секретаря торгівлі Сінклера Вікса, а на п'ятницю 18-го листопада призначена конференція з державним секретарем Дж. Ф. Доллесом, який буде звітувати про Женевську конференцію. Гаґерті не сказав, чи ці конференції відбудуться на фармі, чи в Тимчасовому Білому Домі, який знаходиться в будинку Поштового Уряду в Ґеттисбурґу.

Убив 43 особи і свою матір, щоб дістати асекурацію

Денвер, Колорадо. — Аґенти Федерального Бюра Інвестиґацій заарештували 23-річного Джана Джілберта Ґрегема, що 1 листопада коло Денверу спричинив катастрофу літака, в якій згинула його мати і 43 інші особи - пасажири і залога літака. Цей страшний злочин Ґрегем доконав, щоб одержати асекурацію в сумі 37,500 долярів, на яку забезпечив свою матір на летовищі в Денвері. Він потребував грошей, бо підробив був вексլі на 4,200 долярів. Суд засудив був його за це, але мати заплатила 2,500 долярів, а решту треба було ще сплатити. Ґрегем зложив заяву на письмі, в якій признався до злочину. — Він вклав до матерного баґажу часову динамітову бомбу, яка експльодувала 10 мінут після того, як літак відлетів із Денверу. При огляданні частин літака і частин розкиненого баґажу експерти звернули увагу на те, що листи й інші папери зовсім не мали знаків пожежі, що свідчить про те, що баґажник викинула експльозія ще перед пожежою літака. Ґрегемові грозить кара 10-ох років тюрми і 10,000 долярова гривна згідно з федеральними законами — це найвища кара за саботаж. Але згідно з законами стейту Колорадо, де була катастрофа, злочинця можуть судити за 44 вбивства, і йому грозить кара смерти в газовій коморі. Ґрегем має дружину й двоє дітей.

Помер письменник Шервуд, який писав промови Рузвелтові

Ню Йорк, Н. Й. В нюйоркському шпиталі в віці 59-ох років помер відомий письменник Роберт Е. Шервуд, який був приятелем бувшого президента Ф. Д. Рузвелта і написав йому найкращі промови. За свої п'єси Шервуд три рази дістав Пуліцерову Нагороду, а четвертий раз дістав її за біографічну повість „Рузвелт і Гопкінс". Він підтримував Рузвелтову політику „нового розподілу", а в 1940 році містив за свої власні гроші великі оголошення в часописі під заголовком: „Стримайте Гітлера!" Між його п'єсами згадують: „Шлях до Риму", „Нескінчений хрестоносний похід", „Міст коло Ватерльо", „Линколн в Іллиной", „Радість ідіота" та інші. Шервуд помер від недуги серця.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** заявив в окремій статейці, надрукованій в брошурі, яку видало Товариство Туристичних Організацій, що „ЗДА щиро вітають усіх туристів, які прибувають до цієї країни", бо їх відвідини спричиняються до „міжнародного порозуміння і світового миру". Ця брошура видана в 600,000 примірниках мовами: англійською, французькою, німецькою, італійською, еспанською, портуґальською, французькою і японською.

● **В Спрінґфілді,** Массачусетс, керівник банку Брук — 47-річний Аллісон Р. Сенґер застрелив своїх двох синів і дружину, а після того сам застрелився. Директор цього банку заявив, що Сенґер діставав коло 30,000 долярів річної платні, але недавно признався, що впродовж десяти років вкрав з банку 60,000 долярів.

● **Демократичний сенатор** Гюберт Г. Гомфрі заявив, що, на його думку, губернатор стейту Ню Йорк Аверелл Гарриман підтримуватиме Адлея Е. Стівенсона як кандидата на майбутнього президента ЗДА.

● **Мусулмани** в Ню Йорку, яких тут є коло 3,000, плянують за мільйон долярів збудувати мошею недалеко будинку Об'єднаних Націй. Ця мошея буде подібна до святині, яку в 1648 році збудував імператор Шаг Єган в Індії. Гроші збиратимуть між вірними, а дещо мають дати численні мусулманські держави.

● **Бувший президент** Арґентини Хуан Д. Перон, який тепер перебуває в Панамі, відмовився сказати журналістам, хто, на його думку, переможе в новій кризі, яка виникла в Арґентині після усунення тимчасового президента Льонарді.

З БІЛОГО ДОМУ — НА ФАРМУ В ҐЕТТИСБУРҐУ

Залишаючи Білий Дім у Вашингтоні і перед своїм від'їздом до Ґеттисбурґу, де має перебути шість тижнів реконвалесценції, президент Айзенгавер із своєю дружиною переходять перед камерами фоторепортерів.

Пожвавлюється передвиборча активність обох партій

Вашингтон. — Преса звертає увагу на те, що хоч ще далеко до номінаційних конвенцій, але передвиборча активність обох партій вже пожвавлюється. Голова Республіканського Крайового Комітету Лїонард В. Голл повідомив, що збори цього комітету відбудуться в Шикаґо 1-го грудня. Голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер заатакував уряд президента Айзенгавера, пригадуючи, що він не дотримав 40 своїх обіцянок, які складав під час виборчої кампанії в 1952 році. Демократичний сенатор Естес Кіфовер повідомив, що в грудні виявить, чи буде кандидувати на президента в найближчих виборах. Республіканський губернатор стейту Мериленд Теодор Р. МекКелдін вірить у те, що головний суддя Найвищого Суду Ірл Воррен здобуде велику більшість, якщо його порекомендує на кандидата Айзенгавер. Проте МекКелдін вважає, що сам Айзенгавер буде кандидувати. На зборах Республіканського Крайового Комітету мають вирішувати справи, які відносяться до республіканської номінаційної конвенції, що має відбутися в серпні 1956 р. в Сан Франсіско.

ШПИГУНСЬКА АФЕРА БОРИСА ЛЕВИЦЬКОГО

Мюнхен. — Арештування американськими властями в Берліні відомого українського журналіста Бориса Левицького, члена ЦК УРДП-лівиці (групи Івана Майстренка) та виявлення деяких подробиць його, виходило б, широко закроєної шпигунської афери в користь Совєтів є тепер головною темою розмов та коментарів серед найширших еміґраційних кол в Европі, не тільки українських, але і всіх інших національностей. Теж німецька преса широко розписується про цю справу, вважаючи її за одну з найбільших сенсацій в багатій на шпигунські афери повоєнній добі. Вся справа все ще окутана деякою таємницею і ніхто з цілою певністю не береться її виясняти, сподіваючись, що захоплені американськими властями величезні архіви заарештованого виявлять подробиці, що будуть теж перевірені в слідстві. Багато деяких подробиць про цю аферу друкує „Мюнхенер Меркур" з 8-го листопада. Там написано:

„Американська протирозвідка знову вдарила. В берлінському зоологічному парку вона заарештувала осілого в Мюнхені східнього аґента Бориса Левицького і опісля виловила ще коло 15 його співробітників і аґентів. Величезний архів Левицького, що був захоплений після приблизно восьми днів задержаного до того часу в таємниці його заарештування, повинен би дорешти відкрити підложжя тієї шпигунської афери . . .

„Це вже минає три тижні від того часу, як 40-літній український журналіст Борис Левицький попрощався із своєю жінкою, що перебуває в одному ґрюнвальдському шпиталі, кажучи, щоб вона не клопоталась, якщо він одного разу довший час додому не покажеться. Він в кожному випадку подбає про її забезпечення. Жінка журилась, але її чоловік не був готовий дати їй дальші вияснення. Він тільки сказав, що їде до Італії. Кілька днів пізніше він приїхав до Берліну, де його заарештовано . . .

„Американська таємна служба вже від довшого часу була звернула увагу на цього українського журналіста. За Левицьким непомітно слідковано, але його „шостий змисл", здобутий довголітньою нелеґальною активністю, спонукав його до обережности. Своїм приятелям він уже давно висловлював підозріння, що за ним слідкують. У Берліні урядовці американської протирозвідки не спускали його з ока. А коли він купив білет до акваріюму, положеного на обширі зоологічного парку в Західньому Берліні, та нав'язав розмову з якимось чоловіком у напів темному вході, урядовці протирозвідки почали діяти. При перевірці документів виявилось, що співрозмовцем Левицького був Улі, син відомого комуністичного різьбаря Лямперта. Улі Лямперт подав до протоколу, що він не розмовляв з Левицьким про погоду, а тільки про грамофонні платівки . . .

„Борис Левицький, народжений в 1915-му році у Відні, як син ґімназійного професора, жив у Бережанах в Галичині. Ця територія, хоч замешкана українцями, була після першої світової війни прилучена до Польщі. В 30-х роках молодий Борис студіював психологію і педагогіку у Львові та склав іспити на маґістра. Все ж таки його тягнуло до політики. Вже під час студій він видавав українську газету „Нове Село". Коли в 1939-му році червона армія окупувала Львів, він утік до Кракова. Його родичі залишились. Його батька большевики зліквідували, а його мати і молодший брав були вивезені на заслання. Після вибуху німецько - совєтської війни, Борис вернувся до Львова

(Закінчення на стор. 4-ій)

Нема згоди щодо прийняття нових членів до ОН

Об'єднані Нації. — Молотов заперечив, наче б він погодився з західніми міністрами в Женеві про допущення до Об'єднаних Націй 17 держав, в тому числі 4-ох сателітів і 13 вільних держав. Згідно з заявою Молотова, можна прийняти до Об'єднаних Націй „тільки 18 держав, або нікого", — тією 18-тою державою є Зовнішня Монголія, одна з совєтських „самостійних" республік, якої суверенности не признали західні держави. Проти прийняття Зовнішньої Монголії рішуче заявився державний секретар Доллес. Зате англійський міністер МекМіллен заявив, що він є в принципі за всякою розв'язкою питання прийняття нових членів до Об'єднаних Націй, при чому, як на „найбільш кваліфікованого кандидата" вказав на Цейлон, члена британського Коммонвелту. До цього часу Совєти використовували своє право „вета" в Раді Безпеки, щоб не допускати нових держав до ОН, узалежнюючи це від допущення нових совєтських сателітів. Не є виключене, що тепер Національний Китай скористає з свого права „вета", щоб не допустити Зовнішньої Монголії.

В Японії об'єднались дві великі партії

Токіо. — Дві консервативні партії — демократична партія теперішнього прем'єра Гатоями і ліберальна партія колишнього прем'єра Йошіди, якої новим головою є Тагетора Огата, — після довших переговорів рішили об'єднатись. Ця нова велика партія розпоряджає в парляменті 298 мандатами на всіх 467, а 116 мандатами на 250 у вищій палаті. Опозиційна соціялістична партія, яка теж об'єдналась з меншими групами, розпоряджає тепер 155 мандатами в нижчій і 69 мандатами в вищій палаті парляменту. Узгіднено, що прем'єр Ґатояма зголосить 21 ц. м. свою димісію, але парлямент покличе його назад до уряду на надзвичайній сесії, яка відбудеться зараз наступного дня. Зате весною наступного року теперішній прем'єр Гатояма подасться остаточно до димісії, а його наступником стане Такетора Огата. Нова партія займає про-західнє й протикомуністичне становище і є проти принципового „невтралізму", що його проповідують соціялісти. Переговори з Совєтами про формальне закінчення воєнного стану між СССР і Японією та підписання мирового договору не можуть рушити з мертвої точки.

Совєтські „журналісти" скаржаться, що ніхто з членів американського уряду не захотів говорити з ними

Вашингтон. — Сім совєтських „журналістів", що відбували поїздку по З'єдинених Державах Америки, — прибувши до Вашингтону, — змогли говорити тільки з державним підсекретарем Робертом Морфі, не зважаючи на те, що вони висловили своє „бажання" говорити з президентом Айзенгавером, віцепрезидентом Ніксоном, державним секретарем Доллесом, секретарем оборони Вилсоном, секретарем скарбу Гомфрі, дорадником Президента в справах роззброєння Стассеном та іншими. Представник совєтських журналістів Борис Р. Ізаков заявив з огірченням, що їм не дано такої можливости, не зважаючи на те, що чужоземні кореспонденти в Москві мають змогу зустрічатися і говорити з провідними людьми Совєтського Союзу. Провідник совєтських „журналістів" Борис Н. Кампов-Полевой скаржився, що вони одержали тільки повідомлення, що Президент Айзенгавер хворий. Всі інші члени уряду або відмовилися говорити з совєтськими „журналістами", або взагалі не дали жадної відповіді. Єдиний представник міністерства оборони повідомив совєтських редакторів, що секретар оборони не зможе говорити з ними безпосередньо, але радо вітатиме їх на своїй пресовій конференції в середу цього тижня. Полевой і його колеґи з цього запрошення не скористали і відлетіли „ображені" до Ню Йорку, звідки вже в п'ятницю виїдуть до Европи.

Новий арґентинський уряд перед загрозою страйку робітників

Буенос Айрес. — Новий арґентинський уряд під проводом ген. Арамбуру опинився зараз в другому дні свого урядування перед загрозою загального страйку робітників, проголошеного Генеральною Конфедерацією Праці. Однак із перших заходів уряду ген. Арамбуру було перейняття під контролю пресових органів конфедерації „Ель Лідер" і „Ля Пренса", для яких призначено не тільки адміністраторів, але й установлено гостру цензуру їхнього змісту. Водночас із цим офіційно попереджено робітників, редакторів і співробітників згаданих часописів, що всі, хто буде страйкувати, будуть ув'язнені. Генеральна Конфедерація Праці проголосила страйк на 12 годину півночі у вівторок після того, як військо почало ліквідувати осередки робітничого спротиву. Страйк проголошено для протесту проти захоплення незорганізованими у конфедерації робітниками бюр і приміщень Конфедерації Праці і проти конфіскати вище згаданих пресових органів. Згідно з неофіційними повідомленнями, мають бути ув'язнені провідники робітництва Люїс Наталіні та Андрес Фраміні, що їх встановив ген. Льонарді для тимчасового проводу у Конфедерації, поки там зможуть відбутися вільні вибори. Генералові Арамбуру ще не повелося зорганізувати уряду, бо багато членів дотеперішнього уряду відмовилися, за прикладом ген Льонарді, зрезиґнувати із своїх становищ і передати урядування новопризначеним міністрам. Ген. Льонарді вернувся із своєї підміської резиденції до Буенос Айрес. Близькі йому особи твердять, що він огірчений, але не почне нічого, що могло б привести до контрреволюції і кровопролиття. Хунта, очолювана генералом Арамбуру, почала теж чистку в армії, звільнюючи 28 високих офіцерів, в тому 21 генерала.

Домагається, щоб ДеСапіо був членом кабінету нового демократичного президента

Ню Йорк, Н. Й. — Голова Стейтового Демократичного Комітету М. Прендерґаст заявив у радіовому інтерв'ю, що, на його думку, Кармін ДеСапіо повинен бути членом кабінету нового президента, якого виберуть демократи в 1956 році. Прендерґаст сказав, що це була б велика користь для держави, коли б ДеСапіо зайняв пост члена кабінету, хоч і не зазначував, яким секретарем мав би бути провідник Тамані Голл в місті Ню Йорку, і член Демократичного Крайового Комітету. Прендерґаст склав цю заяву тому, що вірить в повну перемогу демократів у 1956 році.

МОСКВА НАМАГАЄТЬСЯ Й ДАЛІ УТРИМУВАТИ ЗАЛІЗНУ ЗАСЛОНУ

Женева. — Промова Молотова в справі покращання взаємин між Сходом і Заходом — що стоїть на денному порядку Женевської конференції, як його остання точка — остаточно штовхнула цю конференцію до повної невдачі, — стверджує кореспондент „НЙТаймсу" Дрю Мідлтон. Ні в одному пункті також у цій справі не прийшло до порозуміння між одностайним фронтом трьох західніх міністрів та Молотовим. Вимогу західніх міністрів, щоб для добра наближення Сходу й Заходу уможливити виміну ідей і інформацій та поширити нормальну торгівлю — Молотов назвав „вмішуванням у внутрішні справи Совєтів". Він рішуче не погодився на скасування совєтської цензури, на допущення до СССР західньої преси й книжок, на обосторонню свободу діяння радіовисилень та на скасування пашпортового муру. Щоб позбавити Захід всяких ілюзій, що — може — Совєти змінять це становище, з'ясоване Молотовим, він заявив рішуче: „Це (совєтське) становище залишиться незмінне". З свого боку Молотов оскаржував Захід, що ембарґо на вивіз стратегічних матеріялів до комуністичних держав є „дискримінацією" цих останніх і заявив, що „як довго будуть існувати ті бар'єри, контакти між Сходом і Заходом не можуть розвиватись нормально". Єдина торгівля, яку хочуть вести Совєти — заявив державний секретар Доллес, — це продавання зброї по всьому світі. „Коли ви хочете торгувати — заявив англійський міністер Міллен — то робіть це зараз тут". Французький міністер Піне пригадав проєкт покращання східньо-західніх взаємин, предложений в липні ц. р. прем'єром Фором на конференції голів урядів 4-ох великодержав, але Молотов заквестіонував правильність того проєкту: Піне, мовляв, представляє його неправильно. Впертість і непримирливість Молотова йшла так далеко, що він відмовився навіть дискутувати про таку невинну справу, як покращання умовин праці закордонних кореспондентів у Сов. Союзі. Всі суґестії трьох західніх міністрів щодо скасування чи бодай частинного піднесення залізної завіси, Молотов підтягав просто під „вмішування у внутрішні справи". Таким чином також у цій останній точці денного порядку Женевської конференції не прийшло до найменшого порозуміння. Це було вже 13-те з черги засідання конференції. Рішено приступити до виготовлення комунікату про Женевську конференцію, яка має закритись в середу 16 ц. м.

Узгіднюють становище щодо найближчої конференції з СССР

Женева. — Коли вже стало цілком ясно, що ця Женевська конференція, яка радить від 27 жовтня ц. р., зазнала повної невдачі, виринуло питання, чи в офіційному комунікаті про неї згадувати вже найближчу таку конференцію, яка мала б продовжувати ці невдячні і невдачні переговори, чи взагалі нічого не говорити про дальні східньо-західні розмови. Державний секретар Доллес, який спершу виказував з-поміж трьох західніх міністрів закордонних справ найбільший оптимізм— „прохолов", пишуть західні кореспонденти, після того, як Молотов відкинув минулої п'ятниці проєкт президента Айзенгавера про летунську інспекцію військових об'єктів в ЗДА й СССР. Тому, мовляв, Дж. Ф. Доллес волів би не говорити виразно вже тепер про наступну конференцію міністрів закордонних справ на весну чи літо наступного року, а скласти звідомлення головам урядів про невдачу теперішньої конференції і дальшу долю існуючих спірних міжнародних справ та всіх західньо-східніх взаємин передати на дипломатичний шлях. Західні великодержави все ж хочуть зазначити перед цілим світом, що вони завжди були і є надалі готові до всяких зусиль для добра миру і тому не зачиняють дверей для дальших розмов з большевиками, хоч здають собі справу з безвиглядности таких переговорів, поки Москва не змінить свого становища в основних справах.

Люз зрезиґнував також зі становища спікера Палати Репрезентантів

Ріо де Жанейро, Бразилія. — Нижча палата бразилійського парляменту формально прийняла до відома резиґнацію тимчасового президента держави Карльоса Люза зі становища спікера цієї палати .Давніше Люз зрезиґнував був зі становища президента держави, і тепер він є тільки членом конґресу. Люз був впродовж двох днів в попередньому тижні виконним президентом держави, але переворот армії скинув його з того становища, на що він пізніше мусів погодитися і вернувся до столиці з воєнного корабля, куди був втік перед заарештуванням. Армія скинула була Люза, бо припускала, що він не допустить до інавґурації нововибраного президента Х. Кубічка і віцепрезидента Х. Ґулярта. Виконним президентом тепер є Н. Рамос. В цілій країні панує спокій, але гадають, що Рамос проситиме конґрес, щоб проголосив воєнне становище в країні, щоб не допустити до можливих заворушень.

В СВІТІ

● **Хрущов, як звичайно, був на бенкеті, що його влаштували большевики на честь норвезького прем'єра, що приїхав до Москви.** Підхмелившись, він реготався, жартував і співав. У мистецькій частині бенкету виступав м. і. Іван Козловський, який співав по-українськи відому пісню „Чорна хмара з-за лиману". Хрущов, почувши це, потягнув і собі. Побачивши здивовані погляди, він заявив голосно: „Коли Козловському вільно співати, то мені також вільно".

● **Пані Рене Коті,** дружина французького президента, померла в суботу вранці у віці 69 років, діставши попереднього дня вечером, на прийнятті в Елісейському палаці, удар серця, де, як „перша леді" Франції приймала гостей з нагоди Дня Інвалідів. Вона буде похоронена в Гаврі у приявності тільки членів родини. Президент Коті дістав з усіх кінців світу депеші із висловами співчуття.

● **Д-р Роберт Тільманс,** міністер без портфелю в уряді канцлера Аденауера, який репрезентував Західній Берлін, помер у Берліні на удар серця у віці 59 років. Р. Тільманс був одним із співтворців найбільшої в Західній Німеччині Християнсько-Демократичної партії, що має свою філію в Західньому Берліні, і головним автором її ідеологічної програми. Був переслідуваний за націстів.

● **„Журналь де Женев",** один із найповажніших і найбільш репрезентаційних часописів Швайцарії, що як уся швайцарська преса, зберігав „невтральність" у відношенні до всіх міжнародних конференцій на терені Швайцарії, виступив з гострою критикою Молотова й совєтської політики на конференції 4-ох міністрів закордонних справ, в якій цілком поділяє західні обвинувачення на адресу Молотова.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА		SUBSCRIPTION RATES	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли

Адреса: "SVOBODA". P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗУАДК

Навряд чи є назва іншої української інституції, яка була б така популярна, як саме цих п'ять літер — ЗУАДК, що означають Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, про який, здається, вже кожна дитина знає, як — коротко — про „Зудак". Нічого дивного в цьому немає, бо саме ЗУАДК впродовж одинадцяти років є посередником між тими українцями, які можуть і хочуть допомагати, і між тими, які допомоги потребують. Одинадцятирічна історія ЗУАДК — це одна з найсвітліших сторінок в історії американських українців, а „Зудак" став сьогодні для американських українців та для української діяспори майже таким самим поняттям і символом, як ним є „Дядько Сем" для Америки.

Минулої суботи, 12-го листопада, відбулись у Филаделфії вже п'яті з черги загальні збори цієї нашої харитативно-допомогової централі. Збори проходили під знаком десятиріччя її діяльности і включали, як звичайно, звіти, перевірку та обговорення тієї діяльности, вибір нових керівних органів та плян праці на майбутнє, як і традиційний з такої нагоди бенкет-вечерю.

ЗУАДКомітет — це вже стабільна, впорядкована інституція, з великим минулим та ще більшими завданнями й можливостами на майбутнє. Правда, ЗУАДКомітет був спеціяльно створений для допомоги „жертвам другої світової війни та її наслідків", але ані проблема допомоги цим жертвам ще не розв'язана, ані немає виглядів, що цих жертв не буде так довго, як довго існують для українців ці „наслідки", себто, аж поки Україна не стане вільною державою українського народу, що сама подбає про тих, хто того потребуватиме. Жертвою війни та її „наслідків" став і є весь український нарід, і навряд чи є в Україні сьогодні жива душа, що не потребувала б допомоги, тільки наша допомога, хоч яка вона не є ,не сягає далі скитальських таборів, бо до українського народу на рідній землі її не допускають. Проте, така можливість може заіснувати, і нам тоді вже не буде потрібно творити для тієї цілі організації. ЗУАДКомітет, з його традицією і досвідом, з його зв'язками та репутацією в американських і міжнародних колах, зможе в таких обставинах відіграти одну з рішальних роль, виконати одне з головних завдань і повинностей американських українців у відношенні до країни і народу їхнього походження.

У такій свідомості проходили теж останні загальні збори ЗУАДКомітету. Величезні завдання має цей Комітет ще сьогодні: завершити переселенчу акцію для тих, що ще можуть з неї скористати, та запевнити й устабілізувати відповідну допомогу і опіку для тих, що з таких чи інших мотивів засуджені на те, щоб залишитись „скитальцями" у постійній загрозі та правній і матеріяльній непевності завтрішнього дня.

У короткому часі на сторінках цього щоденника буде надрукований основний звіт з діяльности ЗУАДКомітету за останніх два з половиною роки. За цей час виконано величезну працю ,у відповідній мірі використано існуючі можливості та створено нові в допомоговій акції, але в цьому звіті вражає і не дуже похвально говорить про нас кінцева фінансова позиція. За останніх два з половиною роки ЗУАДКомітет видав на ведену ним переселенчу, допомогову, правно-оборонну і т. п. харитативну акцію понад пів мільйона долярів. Вплинів до каси Злуч. Укр. Допом. Комітету було в тому часі точно 716,184.47 долярів, включно з переносом суми з попереднього року, але в цій імпозантній сумі було заледве 64,547.69 долярів, що вплинули з пожертв від наших громадян. Коментар до цього зайвий. Ми чванимось величезними успіхами ЗУАДКомітету, цю нашу установу називає представник уряду „прикладом, який варто наслідувати" іншим, багато більшим американським допомоговим установам, але в світлі фактів мусимо признатись, що ми не зробили всього того, що могли й повинні були зробити, щоб на ці признання вповні собі заслужити. Цей стан ми повинні направити і поліпшити в майбутньому.

Самі збори ЗУАДКомітету були речеві, ділові і достойні, хоч не бракувало і суперечностей. Але ці останні були цілком нормальні і відносились головно до дальшого проводу в цій інституції. З признанням треба ствердити, що на зборах ЗУАДКомітету зовсім не було відгомону традиційних українських партійних суперечностей, хоч в гру були вмішані більше або менше оправдані аспірації поважних наших установ. Проте, все це йшло в більшій чи меншій мірі під кутом того спільного добра, яким є ЗУАДКомітет. Усе це дає ґарантію і певність дальшої успішної праці і співпраці для ще кращого й більшого розвитку самої інституції та для здійснення тих великих завдань, які вже стоять або ще можуть стати перед нею.

НА ШЛЯХУ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ, ЧИ БЕЗУПИННИХ РЕВОЛЬТ

Минулотижневі повідомлення про „деякі зміни" в арґентинському уряді, очолюваному тимчасовим президентом ген. Льонарді, зокрема зміни на становищі міністра армії і міністра внутрішніх справ, казали здогадуватися, що уряд ген. Льонарді, який прийшов після перонівської диктатури, бореться з поважними трудноіцами. Підсилила ці здогади вістка, що перейшов до опозиції проти ген. Льонарді теж адмірал Рохас, головна діюча особа в боротьбі з режимом Перона, зокрема у вересневій революції, що закінчилася прогнанням Перона з Арґентини.

Здогади про затяжну кризу всередині провідних урядових кіл в Арґентині знайшли своє підтвердження в останніх сенсаційних повідомленнях з Буенос Айресу про те, що до влади прийшла там нова військова хунта під проводом ген. Педра Е. Арамбуру і що дотеперішній „тимчасовий президент", як він себе називав, генерал Льонарді зрезиґнував. Переворот мав відбутися спокійно ,без пролиття крови, але деяку неясність викликують вістки про те, що ген. Льонарді не зрезиґнував і далі вважає себе президентом Арґентини. Коли брати до уваги склад нової хунти, до якої ввійшов уже іменований генералом Льонарді минулого тижня міністер війни і підвищений до ранґи генерала полковник Артуро Оссоріо Арана, як і факт, що хунта користується підтримкою адмірала Рохас, який мав уже погодитися стати першим заступником нового президента ген. Арамбуру, то виглядів на те, — щоб утриматися при владі — ген. Льонарді не має.

Час президентури ген. Льонарді тривав 51 день. За час свого урядування ген. Льонарді виявив вебе державним мужем-реалістом, який, щоб не викликувати дальших неспокоїв у країні, намагався, коли не погодити то зневтралізувати протилежні собі сили і тенденції. Для тієї мети ген. Льонарді старався вдержати контакт з проперонівськими колами, зокрема з далі дуже сильною Генеральною Конфедерацією Праці. Треба признати, що йому повелося вдержати проперонівське робітництво в рямцях порядку і зліквідувати цим відкриту загрозу протиурядових виступів і страйків. Разом з тим, зокрема ще й тому, що Льонарді не квапився відновляти права власности сконфіскованих урядом Перона підприємств, проти нього почалася опозиція збоку демократичних, не тільки партійних, але й військових кіл. Генерала Льонарді почали обвинувачувати в опортунізмі, в політиці м'якої руки (головно супроти колишніх пероністів) і після гарячих нарад і дискусій вирішено його усунути, чи точніше кажучи, проголосити його резиґнацію. Характеристично, що й у справі з ген. Льонарді вжито тих самих метод, що й під час протиперонівської революти у вересні ц. р.: в одному і в другому випадку проголошено резиґнацію президента (у вересні Перона, тепер ген. Льонарді) і в обидвох випадках один і другий заперечили свою резиґнацію.

Чим закінчиться новий переворот в Арґентині — тяжко сьогодні передбачувати. Коли брати до уваги особу ген. Арамбуру, то він — не зважаючи на свій порівняльно молодий вік і свою дотеперішню неактивність в політичному житті — має бути діловою і дуже рішучою індивідуальністю і людиною стійких демократичних переконань. З другого боку, склад нової хунти, міг би свідчити про те, що за ген. Арамбуру стоять старі, досвідчені військові політики такі, як адмірал Рохас, адмірал Гартунґ та інші.

Як би там не було, фактичний стан в Арґентині такий, що владу виконують там військовики — досі ген. Льонарді, тепер ген. Арамбуру. Якщо ген. Льонарді не почне із своїми прихильниками і з підтримкою проперонівських елементів активного чи й збройного спротиву проти нової хунти (в що треба сумніватися), то час його урядування треба буде визначити першим, пореволюційним етапом нового ладу в Арґентині. Ген. Льонарді у великій мір' устабілізував внутрішню си туацію в Арґентині і прочистив поле для дальшої демократизації країни. Якщо його наслідник не буде надто крайнім у своїй внутрішній політиці, то йому пощастить продовжувати діло ген. Льонарді і підготовити арґентинців до демократичних форм правління. Шлях демократизації країни, що зазнала довгих років тоталітарної диктатури, нелегкий і на ньому безліч усяких перешкод і загроз, зокрема загрози безупинних револьт і ліквідації одного режиму другим.

П. А.

ЗНОВ БЕРДЖЕС І МЕКЛІН

Лондон. — 7 листопада, саме в роковини большевицької жовтневої революції Лондонський парлямент вислухав звідомлення і відбув дискусію про урядовців міністерства закордонних справ Мекліна і Берджесса, які зникли 25 травня 1951 р. Міністер закордонних справ п. МекМіллан у своїй промові не тільки подав парляментові факти про діяльність обох совєтських аґентів на службі в міністерстві, але й звернув увагу на міжнародну ситуацію, в якій дозрівала студентська молодь в Англії у 30-их роках: в Німеччині 1933 р. прийшов до влади Гітлер, в Еспанії 1936 р. вибухла громадянська війна. Фантазію університетської молоді захоплювала комуністична пропаґанда про СССР, де Сталін почав „будувати соціялізм в одній країні".

Ця віра в спасенність комуністичної диктатури була серед значного числа студентів така глибока, що її не похитнув і союз Сталіна з Гітлером 1939 року, який дав Гітлерові можливість викликати другу світову війну. Комуністичні фанатики в Англії, Франції та в інших західніх країнах готові були йти з Гітлером, як союзником Сталіна, проти своїх країн. Недарма Гітлер, після окупації Парижу, 1940 року, дозволив французьким комуністам видавати їхню пресу, в якій вони доказували, що аґресію почали уряди Англії і Франції, а не Гітлер! (Це — згідно з тодішніми директивами Москви!). Багато англійців, що під час свого навчання в університетах захоплювалися большевизмом, пізніше протверезіли і стали „нормальними людьми". Але Берджесс і Меклін зосталися й надалі тайними комуністами.

МекМіллан і Г. Моррісон (теперішній і колишній міністри закордонних справ) ствердили однозгідно, що всі попередні уряди (консервативний, коаліційний — під час війни — і соціялістичний) несуть відповідальність за „аферу" цих совєтських аґентів в британській дипломатичній службі. Головне питання, що турбує членів уряду, парлямент і ціле суспільство, — як надалі боронитися проти всякого роду комуністичної інфільтрації? Чи можна було законним порядком задержати Мекліна і Берджесса в порті, коли вони сідали на корабель, щоб утекти за кордон?

МекМіллан, Моррісон і сам прем'єр — сер Антоні Іден — заявили в парляменті, що уряд не мав законного права задержати Мекліна і Берджесса, бо не було наказу для цього від судових властей. МекМіллан висловився проти того, щоб заводити систему НКВД в урядові установи. Але він ствердив, що потрібно завести строгішу перевірку службовців, взяти на увагу їх минувшину і теперішню діяльність.

Посол Кроссмен подав думку в дискусії, що Мекліна треба було повідомити, що він є під підозрінням. Коли б він після того хотів виїхати з Англії, то це була б підстава для його арештування, бо це підозріння було б оправдане.

МекМіллан заявив наприкінці своєї промови, що демократія мусить знайти шлях для забезпечення державних інтересів, без шкоди для політичної свободи громадян: „Була б це справді траґедія, коли б ми знищили нашу свободу, бажаючи її охороняти".

В дискусії промовці зазначили, що Мекліна хтось попередив про тайне слідство, яке почало міністерство над ним. Г. Моррісон прочитав приватний лист до нього від визначної особи (імени він не назвав). Цей приятель Моррісона пише, що обідав з Мекліном 24 травня 1951 р., і з розмови та поведінки Мекліна не виніс переконання чи здогаду, що Меклін збирався покинути Англію. Автор листа є тої думки, що Меклін дістав інформації пізніше про слідство в його справі, і тому рішив тікати.

В дискусії згадано ім'я п. Філбі, що до 1951 р. був першим секретарем посольства Великобританії в Вашинґтоні. МекМіллан заявив, що Філбі мав зв'язки з комуністами, коли був в університеті і пізніше. Його звільнено в 1951 році, і його адреса невідома. Невідомо також міністрові, чи Філбі є в Англії, чи перебуває за кордоном.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

ПО ДВАНАДЦЯТИ РОКАХ...

Мюнхен, у листопаді 1955.

Вночі з 20 на 21 липня 1944 р. до моєї провізоричної сотні 1УД, що стояла в оборонних боях коло Загірець, в околиці Бродів, приділено підхорунжого, мґр. прав Андрія Білинського, відомого серед студентів Іка. Останньо ми бачилися з ним ще в 1939 р., у львівських Бриґідках, і тому тем до нічної розмови було немало. Ми сиділи в окопі, раз-у-раз освітлюваному большевицькими ракетами, контролювали наш відтинок, а в інтервалах між контролею грілись добрим „Арманьяком" і закушували якоюсь вонючою „кезою". І говорили. Про часи до вибуху війни, про німецьку окупацію, взагалі робили малий балянс нашого політикум, з неспокоєм кидаючи думками в майбутнє. Воно, тоді під Загірцями, виглядало чорніще як та подільська темрява, що панувала навколо нас. А як ніхто з нас не мав найменшого уявлення, що є перед нами, що принесе для нашого нороду і нас завтра — ми перетворились радо в коліщя великої воєнної машини і пильнували, щоб наш однокілометровий відтинок утримати до наступного полудня.

Коли почало зоріти, на віддалі яких півтора кілометра від наших позицій появились сильвети Т 34, а ще згодом понеслось долиною большевицьке „гурра". Відізвалась і наша артилерія, зацокотіли скоростріли, почався ще один епізод воєнного ранку. Наступали групами, схожими на кубла бджіл, червоноармійці, фонтанами летіли вгору їхні роздерті стрільнами тіла, неслися зойки і нашими окопами. По сьомій ранку прийшла черга й на мене. Ще поки понесли мене на перев'язний пункт, я попрощався з Іком. Тоді сказав він мені на прощання: „Як так далі піде, скоро і я там дошлюсую", — і більше нічого, бо тоді не було нам до фраз.

Продовжуємо розмову

На „дошлюсування" довелось чекати довгих дванадцять років, і наступило воно не на перев'язному пункті в Олеську, як думав Іко, а в Мюнхені. Та хоча ділив нас такий довгий час, тисячі кілометрів, а головно діяметральні різниці побуту і переживань, що їх найкраще сходити поняттями Воркута — Мюнхен, ми обидва мали враження, що продовжуємо розпочату ще в Бриґідках, продовжувану під Бродами і тепер знову в Мюнхені, велику розмову. Години минали непомітно і їх врешті показав годинник щось з дванадцять.

По численних розмовах з німецькими поворотцями у Фрідлянді, я вже був ознайомлений із загальним тлом, побутом та взагалі ситуацією в совєтських концентраційних таборах і міг ставити більш спеціяльні питання, просити про критичну оцінку вже відомих мені подій, перевіряти почуте від німців. У засаді не доводиться нічого з того, що я подав в попередній статті з розмов із німцями, справляти. Від німців ми дістали вірний загальний образ положення, колеґа Білинський витягнув тільки своїм критицизмом і знанням його деталі, надав їм відтіні і дещо скоментував.

Чисельні дані

Коли йде про відсоток українців в совєтських концентраційних таборах, мій співрозмовець згідний з числом 45%, що його вважає за найбільш правдоподібне. Число українців ,вивезених із Західньої України, він оцінює максимально на 500 тисяч, тоді, як число українців з центральних і східніх земель не може схопити якимсь окресленим числом. Він каже, що воно безперечно далеко більше за число українців із західніх областей, але схопити його конкретною цифрою не може, бо велике число українців з центральних і східніх земель сидить за „побутові" справи (прогул, „саботаж" в колгоспі, крадіж збіжжя для доживлення родини і т. п.) у т. зв. „битових" таборах, що є відокремлені від політичних, в яких перебував Білинський.

На запит, чи відомо йому про заселення західніх областей азійськими групами, заперечує це, вважаючи таку гіпотезу за помилку, викликану присутністю різних азійських делеґацій в Україні, зокрема в західніх областях. Також в останньому часі бувають випадки, коли до заводів України висилається з Китаю на перевишкіл малі групи фахівців.

На другому місці щодо численности стоять балтійські народи, далі кавказькі, а щойно на кінці росіяни. Більшість росіян щойно в таборі оформлюють свій опозиційний настрій супроти режиму. Це — люди, що через різні прогріхи під час своєї діяльности на постах у війську чи в адміністрації попали в колізію з приписами і були суджені. Але вже і в таборах їх опозиційність не виходить звичайно далі від твердження, що „Ленін добре почав діло, але зіпсував його Сталін."

Характеристика українських груп

В українській групі тільки п'ять відсотків є інтеліґентів, решта — це сільська і робітнича молодь. Таке відношення інтеліґенції до загального стану українських в'язнів пояснює Білинський тим, що в таборах перебувають тільки низові кадри підпілля, стрілецтво УПА та українське населення, що будь-як допомагало підпіллю. Бували випадки, коли виарештовувано цілу частину села, бо були припущення, що в ньому переночували чи діставали харчі повстанці. Всі середні й вищі командири, що попали в большевицькі руки, політично активна інтеліґенція, сидять у закритих тюрмах і контакт їх з масою в'язнів майже неможливий. Положення нечисленної горстки інтеліґенції в загальних таборах доволі складне і тяжке. На неї в першу чергу спрямовані очі таборової адміністрації, її за найменшу активізацію засилають до ізоляторів. Щоб зберегти фізичне існування, інтеліґенція мусить дуже пильнуватись і не проявляти себе назовні, головно не перебирати керми в українських групах. Вона старається впливати на хід українського таборового життя, стоячи збоку, що нерідно призводить до її критики зі сторони запальчивого, переважно молодого елементу.

Щодо організованости українських груп не доводиться нічого нового додати. Вона справді чи не одинока в історії політичного в'язнення блистить взірцем для інших національностей. На цю тему висловлюється мій співрозмовець так: „Хист і вміння організувати — це спадок по ОУН, що дійшов там до перфекції, став внутрішньою потребою, а то й другою вдачею. Почуття спільноти і дисципліна прибирають там деколи екстремних форм, дружність — прямо клясична. Тільки завдяки цим моментам українська група змогла зберегти себе як цілість, втримати високу мораль і дати собі раду з такими язвами совєтських концентраційних таборів як „блатні" (кримінальний елемент) і „стукачі" — донощики. Винищування цих останніх проводиться дуже радикально і безпощадно, і тому сьогодні можна сміливо твердити, що одинока українська група найкраще очистила себе від донощиків. При таких радикальних чистках бували не раз трагічні помилки, але особливі умовини побуту виправдують їх і змушують застосовувати гострі заходи.

Проблема, що перейшла до історії

Ми довго говоримо з колеґою на тему „західняки" — „східняки". На цю справу я вже вспів виробити собі погляд і поділитися з ним із читачами на підставі німецьких свідчень. Зрозуміло, що використовую нагоду, щоб зглибити її з товаришем. На відносне питання дістаю спершу усмішку, неначе на старе добре відоме питання, що його вже „обвалкували" з усіх боків і сміливо можемо йти до іспиту. Тоді обличчя мого співрозмовця поважніє і він говорить: „Ця справа перестала бути проблемою, коли дивитись на неї в аспекті майбутнього. Не хочу цим сказати, що вже сьогодні всі окремішності затерлись, що вже є „моноліт", як це ми колись залюбки говорили. Тільки знаю, що за останнє десятиліття ,пройшли й завершуються процеси зливання і вирівнювання, які ведуть до остаточного знівелювання різниць, що їх ми колись розуміли під словами „західняк" — „східняк". На наших землях проходить кристалізація великого народу, що може не буде саме таким, як це ми собі колись в дискусіях чи нашій галицькій ментальності і уяві виображали, але це буде, без сумніву, український народ. Східньоукраїнський елемент перевищує наш, з Галичини, ширшим та глибшим підходом і знанням соціяльно-економічної проблематики. Я б сказав взагалі ширшим горизонтом, тоді як західній елемент дав величезний вклад патріотизму, жертвенности, що її справді можна назвати безприкладною. Сьогодні йде в Україні процес обопільного вирівнювання, взаємного переливання надбань, плідна виміна поглядів і світосприймання. Захід зглиблює соціяльну проблематику, Схід обґрунтовує своє національно-політичне цілеспрямовання. В процесі симбіози родиться новий тип українця. І тому Збруч — це історія, неповоротна історія."

На підтвердження цього Білинський дає ряд прикладів, наводить прізвища з обидвох кінців нашої батьківщини. Він розповідає про українців, що прийшли по 1945 р. в Західню Україну, про їхню зустріч з підпіллям, про те, що стали вони жертвенними його членами і з внутрішнім вдоволенням зносять сьогодні каторгу Караґанди. Він врешті вказує на явище поширеної в Україні міграції населення, яка затирає різниці, що були ще вчора таки не малі.

(Продовження в наст. числі)

П. С. Колеґа Білинський просить мене ось цим шляхом передати сердечний привіт всім його знайомим і приятелям.

Любомир О. Ортинський

ТИ НЕ ПРИЙШЛА...

Ти не прийшла в вечірній
[час...
Без тебе день вмирав сьогодні,
Без тебе захід смутно гас
І сонце сходило в безодні...
Ти не прийшла в вечірній час.

Тебе, здавалось, ждало море,
І не згасали скелі гір,
І все дивилися в простори...
І довго їх останній зір
Шукав тебе і гас на морі.

Ти не прийшла в вечірній
[час...
Самотньо сонце попрощалось,
І сумно, сумно день погас...
Когось мов серце не
[дождалось,
Хтось не прийшов
[в вечірній час.

О. ОЛЕСЬ

Микола Вайда

СУМНА 10-та РІЧНИЦЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ОКУПАЦІЇ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(2)

Цю заяву Москви повторили світові пресові аґенції, з коментарями, що Карпатську Україну прилучено до СССР без плебісциту та без згоди великих держав. Натомість московська преса й радіо гучно розголошували цю подію, зазначаючи, що — з прилученням Закарпаття всі українські землі об'єднані в одній „державі".

Умову між СССР і ЧСР в справі Карпатської України підписано у відсутності представника Карпатської України. За Президію Верховного Совєту СССР підписав її Молотов, а за ЧСР — Фірлінґер та Клементіс. Присутні були: Сталін, Вишинський, Зорін, Базаров — від СССР, а Урсиний, Ріпка, Нееdлі, Подцера, Гайдріх та ген. Свобода — від ЧСР.

Комуністична пропаґанда в справі „возз'єднання", як також большевицька преса з підписанням совєтсько-чехословацької умови м. ін. використовувала постанови Народних Рад по першій світовій війні (8 листопада 1918 р. у Любовні на Пряшівщині, 18 грудня 1918 р. в Мармарош Сиготі) і всенародного з'їзду (21 січня 1919 р. в Хусті) про прилучення Закарпаття до України. Але закарпатські українці ухвалювали тоді приєднати Закарпаття до Самостійної Української Держави, а ніколи до так званої Радянської України під диктатом Москви.

Бажання єдности з усім українським народом зміцніло у закарпатських українців за час перебування Закарпаття в складі Чехословацької республіки, і про це бажання почув світ, коли постала Карпато-Українська держава і проголошено її самостійність в березні 1939 р. На жаль, ані 1919-го, ані 1939-го року не здійснилося бажання закарпатських українців, бо інші були пляни тих, які ділили Европу.

29 червня 1955 р. минуло десять років від початку сумної комуністичної окупації Карпатської України, нині так зв. „Закарпатської області". З приводу цього комуністи влаштовували великі святкування. В совєтських газетах вміщено багато статтей про „великі успіхи" комуністичного уряду на Закарпатті, висвітлювано фальсифіковані кінофільми про боротьбу українського народу за об'єднання в одній українській державі при допомозі „братнього російського народу", впоряджувано численні мітинґи, доповіді, театральні вистави, радіопередачі і т. п. В Ужгороді відбулася „ювілейна сесія ради депутатів трудящих Закарпатської області, присвячена 10-річчю возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною", яку відкрив голова облвиконкому І. Г. Гарагонич, а з доповіддю виступив перший секретар Закарпатського обкому КП України К. М. Ваш, який говорив про „успіхи" соціялістичного перетворення, про об'єднання селян в колективні господарства, про ріст шкільництва і виробництва. Також представники промислових підприємств рапортували про нові „досягнення"... З тих шумних звітів виходило б, що на Закарпатті до приходу комуністичного режиму нічого не було: ні шкіл, ні фабрик, ні бібліотек, ні театру, ні електрівень, ні лікарень, ні шляхів, а все це зробили комуністи.

Комуністична пропаґанда про большевицьку розбудову Закарпаття сягає до Америки. „Проґресивні" п'ятиколонні газети, що виходять тут українською мовою, в зв'язку з ювілеєм „возз'єднання" вмістили статті: „Закарпаття — відроджений край", „В Закарпатті за десять років", „Так здобулася перемога на Закарпаттю", „Здоровоохорона в Радянському Закарпатті", „Розквітає Радянське Закарпаття' та ін., щоб ширити ними комунізм між американськими карпатськими русинами.

В дійсності 10-річна комуністична окупація Закарпаття принесла цьому красві упадок, страх, голод та нужду. З нашого народу за 1919-1939 роки вийшли тисячі вчителів, священиків, лікарів, адвокатів, редакторів, інженерів, офіцерів. За цей час збудовано десятки модерних шкіл, які сміливо могли б рівнятися з американськими школами, нових церков, урядових будинків, фабрик, лікарень, збіжжевих складів, створено кооперативні та торговельні товариства, а соціяльне забезпечення робітників і опіка над матерями та дітьми стояла найкраще в світі.

Десять років комуністичної окупації Карпатської України — це десять років трагедії народу, впродовж яких московський комунізм старався всіма засобами „перевиховати" народ, убити в ньому національне почуття і бажання свободи, а натомість прищепити почуття вірности Москві. Десять років комуністичної окупації — це криваві роки Срібної Землі, які почалися арештуванням батька національного відродження Закарпаття, першого президента Карпатської України — Монс. А. Волошина. Комуністи його убили, і це було першим доказом, яку „свободу" і яке „возз'єднання" вони принесли з собою. Далі заарештовано і вбито єпископа Мукачівської єпархії Т. Ромжу, засуджено на досмертне ув'язнення великого праведника, єпископа Пряшівської єпархії П. Гойдича та його помічника еп. Голка, а за цим зліквідовано Греко-Католицьку Церкву Закарпаття і насильно запроваджено московське православіє. Впродовж десяти років окупації комуністи виарештовували та нищили священство, патріотичну інтеліґенцію, молодь та робітників.

Сумно відзначає народ Закарпаття десятиліття „визволення", — десятиліття комуністичної окупації. Він терпить, але не піддається. Кріпиться духом Волошина, братів Бращайків та інших патріотів і живе надією, що прийде день ПРАВДИВОГО ВИЗВОЛЕННЯ.

(Кінець)

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

РЕЗОЛЮЦІЇ

П'ЯТИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ З У А Д КОМІТЕТУ

П'яті Загальні Збори Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, що відбулися у Филаделфії в готелі Велвю Страдфорд в суботу, 12-го листопада, схвалили одноцушно такі резолюції;

I

Тому, що Злучений Український Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК) упродовж десяти років своєї харитативної діяльности виконав історичну працю та добився величезних успіхів у допомоговій, правно-оборонній і переселенчій ділянках, і

тому, що потреби на продовження і постійне дальше скріплення та розгортання тієї діяльности в сучасному і майбутньому є наявні, і

тому, що цю працю виконано в першу чергу завдяки прихильній поставі та активній підтримці і співпраці збоку загалу американсько-українських громадян,

П'яті Загальні Збори ЗУАДКомітету постановляють та доручають новообраній Раді та Екзекутиві:

1. Докласти всіх зусиль та використати всі існуючі кожночасно можливості для дальшої і всебічної розбудови і скріплення ЗУАДКомітету в найкращому інтересі цієї країни, українського народу і всього миролюбного людства та зокрема в інтересі тисячів українських жертв другої світової війни і її наслідків;

2. Докласти зокрема всіх зусиль та використати всі можливості для завершення переселенчої акції і запевнення, розгорнення та стабілізації постійної опіки і допомоги всім тим, що такої опіки і допомоги потребують або можуть потребувати, без уваги на їх походження, місце перебування, політичні переконання і церковну приналежність;

3. Закликати весь американсько-український загал стати одностайно і теж і тепер й у майбутньому всіма своїми силами і засобами підтримати морально і матеріяльно ЗУАДКомітет і кожночасні його акції.

II

Тому, що деякі міжнародні політичні події в останніх часах виявили можливість та загрозу евентуального повторення суперечних усім найосновнішим засобам людяности і цивілізації практик примусової репатріяції в різних формах і видах, і

тому, що в останніх часах комуністичний тоталітарний режим та уряд Совєтського Союзу і режими та уряди його сателітів повели і ведуть свою морально-терористичну акцію для захоплення в свої руки тих жертв їхніх режимів, які опинились по цей бік залізної заслони,

П'яті Загальні Збори ЗУАДКомітету постановляють і доручають обраній ними Раді та Екзекутиві:

1. Пильно слідкувати за розвитком справи і загрози примусової репатріяції втікачів з-поза залізної заслони та всіма силами, засобами і впливами протидіяти тій загрозі;

2. Якнайрішучіше протидіяти терористично-пропаґандивній акції совєтського „Комітєту за возвращеніє на родіну", хоча вона досі — завдяки незахитаній важкими обставинами високій моралі та завдяки свідомості була безуспішна серед української еміграції.

III

Тому, що кожна масова акція, а харитативна зокрема, може мати більший, кращий і повніший успіх в обставинах відповідної її координації, і

тому, що кожна харитативна акція повинна базуватись виключно на аполітичних гуманітарних засадах, —

П'яті Загальні Збори ЗУАДКомітету доручають Раді й Екзекутиві продовжувати та скріплювати дотеперішні заходи для відповідної координації всіх харитативно-допомогових зусиль американських українців на загально-національній позапартійній базі.

Крім цих резолюцій, схвалено одноцушно вислати привітальну телеграму президентові Айзенгаверові та відповідні телеграми-подяки Державному Департаментові та деяким іншим американським і міжнародним установам.

„ПУСКАННЯ КОРЕННЯ В КАНАДІ" — АВГУСТИНА РОМАНЮКА

Український піонер у Канаді Августин Романюк написав книжку „Пускання кореня в Канаді". В ній він описує свій життьовий шлях від тоді, коли він одинадцятирічним хлопцем приїхав до Канади, аж до теперішніх часів, коли він уже став не тільки власником найкращого готелю в місті Рівертон, а й загально шанованим громадянином і членом Міської Ради.

Історія його життя — це водночас історія розвитку північних районів провінції Манітоба. У 1912-му році, коли Августин Романюк з матір'ю, двома братами і сестрою приїхали до Канади, північна Манітоба була країною піонерів, які намагалися перетворити дикі ліси і болота в урожайні лани і луки. Таким піонером був і батько Августина Романюка. Він приїхав до Канади за рік раніше, ніж його родина. За той час він уже збудував сяку-таку хату і обробив трохи землі на своєму „говмстеді", — яку іміґранти-піонери отримували від держави за десять долярів. Однак більшість його землі ще була покрита лісами і болотами.

Романюк описує, як ці піонери наполегливою працею здобували дедалі більше землі, висушуючи болота і викорчовуючи ліси. У час вільний від зайнять на власному „говмстеді" піонери заробляли гроші, працюючи дроворубами або на будівництві залізниці. Рибальство і полювання на диких звірів також відогравало важливу ролю в їхньому тодішньому житті. Це було життя сповнене не тільки напруги, а й небезпеки.

Читаючи книжку Августина Романюка, ми переживаємо разом з ним його дитячі роки на фармі його батьків, його пригоди, коли він уже молодим парубком починає поволі сам пробиватися в люди, ми сумуємо з приводу його невдач і радіємо його успіхами. Августин Романюк відзначався всіма прикметами піонерської вдачі. В усіх найтяжчих ситуаціях він завжди проявляв відвагу та ініціятиву і ніколи не зневірювався.

Чого він не пробував, доки він вибився на „чисті води". Він був фармером, дроворубом, свердлувальником, кочегаром, рибалкою, голярем, купцем, тваринником, торгівцем хутрами, власником готелю і членом Міської Ради.

Його спогади не обмежуються українською групою. Він описує також життя інших етнічних груп, зокрема ісляндської, яка переважала в околиці Рівертону. Врешті Августин Романюк зазначає, що різниця в етнічному походженні не мала ніякого впливу на співжиття і співпрацю між піонерами північної Манітоби. Оцінюючи людину, там не питалися „хто вона?", а тільки „яка вона?" Тільки людина чесна, працьовита і відважна користувалася популярністю серед піонерів різного національного походження.

Слід зазначити, що Августин Романюк став автором книжки випадково. П'ять років тому Романюк у наслідок недуги примушений був припинити всяку іншу працю. В той час родилось у нього бажання залишити своїм нащадкам спогад про піонерське життя тих людей, які своєю працею і відвагою перетворили дикі райони північної Манітоби в цивілізовану країну. Свою книжку він писав тією мовою, яку знав найкраще — українською. Видужавши, він поклав свій рукопис на полицю, де він почав припадати пилом. Щойно в 1953 році натрапив на цей рукопис його син Володимир. Він так захопився рукописом, що радив видати його окремою книжкою. Тоді вони поїхали до Вінніпеґу, де знайшли людину, яка переклала книжку на англійську мову.

Таким чином, Августин Романюк до своїх багатьох професій додав ще одну: він став автором книжки, яка є історією не тільки його власного життя, а й північної Манітоби, з якою його життя нерозлучно пов'язане. Це історія піонерства в новій країні, де люди своєю працею, жертвенністю і відвагою перетворили холодні райони в цивілізовану країну, здобувши собі і своїм нащадкам добробут і щасливе життя.

Мер міста Рівертон п. Сіґурдсон у передмові до книжки Романюка написав таке: „Я читав його книжку, себто історію його життя і життя Рівертону і Ледвіну в тяжкі піонерські роки від 1912-го до 1954-го року. Читаючи, я вдруге переживав разом з ним незабутні події, живим свідком яких мені доводилось бути. Я ще раз переживав майже пів століття людських змагань в історії нашої провінції. Хай же його життя і досягнення будуть стимулом для інших, як вони були заохотою і для багатьох з нас, що жили в близькому контакті з ним у Рівертоні". „Голос Канади"

СПРОСТУВАННЯ

В 203-му числі „Свободи" за 21 жовтня 1955 р. в статті мґр. Л. Винара п. н.: „Ще в справі видання творів І. Франка", в останньому уступі трапилися прикрі друкарські чортики, які не дають змоги читачеві зрозуміти докладно зміст.

Цей уступ має звучати:,

„Тут відзначу хіба деякі трактати, які було б корисно передрукувати: „Дещо про Антів", „Дещо про Хозар", „Врунон із Кверфурґа, гість Володимира Великого в 1007 р.", „Придунайські Скити в IV—XII вв.", „Руське плем'я в Залісю (Трансільванії)". Крім того можна б додати історичну замітку Франка разом з перекладом історичних оповідань Геродота п. н. „Скити й Скитія". Про інші історичні праці Франка, як і його осторіософічні погляди на історичний процес, можна згадати у відповідній розвідці в другому томі".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шикаго, Ілл.

Вечір Ю. Федьковича

Учительська Громада в Шикаго розпочала свою цьогорічну серію щоведільних доповідей незвичайно вдячною імпрезою а саме, Вечором Присвяченим Юріеві Федьковичеві. До співучасти запрошено тут Т-во „Буковина", Пласт, Студентську Громаду, СУМ, Хор „Сурма". Запрошено теж мистецькі сили тутешньої Музичної Школи ім. Лисенка і відомих солістів-співаків п. Марію Гузіль і п. Івана Рудавського.

Програма вечора була багата і різноманітна, але складена дуже речево так, що майже всі точки в'язалися чи то безпосередньо з творчістю поета, чи з Буковиною. А кидані у відповідних місцях на екрані картини переносили немов приявних у ту, таку гарну частину України, батьківщину Федьковича — Буковину.

Очевидно, головна вага вечора належалася слову чи то самого поета чи про поета. А був це перший того рода вечір, присвячений „Соловієві Буковини" — і чи не перший тут у ЗДА взагалі — то ж референти мусіли основно познайомити приявних з тодішніми умовинами життя в Буковині та її співцем.

В прегарному вступному слові проф. Р. Завадович представив тодішні умовини життя в Буковині значення виступу Федьковича. З черги д-р О. Бабій, в головній доповіді з'ясував всебічно життєвий і творчий шлях Федьковича. Референт, сам поет, зумів так вжитися і ввійти в розуміння складної техніки поета, що, виголошуючи доповідь, захопив приявних.

За цим слідувало слово самого поета; добра рецитація так поезій як і прози, що її виголосили п. Тереса Мельник, проф. Тучапський, мґр. О. Нагорняк, п. Я. Василів, п. Я. Бойкович, п. Ю. Миськів. Ці рецитації дали спромогу приявним познайомитися з головними родами творчости поета.

В музично-вокальній частині, відомий піяніст і композитор, проф. І. Білогруд відіграв прелюдію ц-дур Ревуцького і Другу рапсодію Ліщта; „Мережку" І. Левицького, скрипкове сольо — виконав дуже добре проф. В. Чижик. Фортепіяновий супровід був у руках проф. В. Шутя. В дальшому ході вечора особливо подобалися сольо пані Зузіль, що відспівала дві народні пісні і виступ п. Рудавського, що відспівав відому, так зв'язану з Буковиною пісню „Над Прутом у лузі" і — незабуваючи на побратима Прута — другу, „Черемоше, брате мій". Закінчив вокальну частину хор „Сурма", що відспівав дві гарні пісні, Федьковича - Нижанковського „Гуляли" і „Золоті зорі", та Третяка „Наш Рідний Край". І диригент, п. Андрушко і хор, вповні вив'язалися зі свого завдання.

Закінчено вечір інсценізацією поеми Федьковича „Довбуш". Вивели її члени театр. гуртка СУМА ім. Павлушкова: Костелина М., Лесюк В., Кекіш І., Гнатів П., Надзікевич П., Конол Я. — під режисерією п. Данилка. Вдачно переведена режисерія поеми, добра гра акторів, гарно розмальована арт. Островським сценарія — гірський краєвид, викликали відповідний настрій так, що поема зробила велике враження.

Вечір був цілком удатний, і ним гідно вшановано поета, в 120 роковини з дня його народин. Ініціятиву і переведення цілого свята зовдячує Учительська Громада проф. Адамові Антоновичеві, що вклав дуже багато праці, щоб влаштувати цей Вечір.

Всі учасники виступали безкорисно. Дохід з Вечора переслано нашим залишенцям в Европі.

М. Т.

Рачестер, Н. Й.

Підсумки дволітньої праці Української Федеральної Кредитової Спілки в Рачестері.

25-го вересня ц. р. минуло два роки з часу заснування Української Федеральної Кредитової Спілки в Рачестері. Ідея взаємної допомоги і ощадности та спільних зусиль були спонукою її заснування. Спочатку тяжко було проломлювати стіну байдужности громадянства до організованої господарської самопомочі з допомогою кооперації. Але за два роки існування Кредитова Спілка знайшла повне зрозуміння серед своїх членів і своєю діяльністю оправдала потребу свого існування. Її ріст і розвиток в членстві і мастку йде вже нормальним шляхом, крок за кроком вперед. Поволі, але і постійно Кредитова Спілка здобуває собі ґрунт серед української збірноти і є надія, що при дальшім такім поступі стане поважною, нашою господарською установою в Рачестері.

Як розвивається Кредитова Спілка, можна бачити з того:

При заснуванні записалося 30 членів; наприкінці 1953 р. було 74 члени; наприкінці 1954 р. було 129 членів; в вересні 1955 р. було 225 членів.

Якщо в перший рік існування Кредитової Спілки ми вчилися робити перші кроки, то другий рік позначений певним ростом. За 9 місяців подвоїлося майже число членів і кількість вкладів і позик зросла ще більше.

Ощадности: На 31. грудня було $2,528.25, на 31. грудня 1954 — $13,900.62, на 30. вересня 1955 р. — $39,982.16.

Позики: На 31. грудня 1953 було 10 позик на $833.00; на 31. грудня 1954 було 26 позик на $9,311.96; на 30. вересня 1955 було 56 позик на $32,461.63. За час свого існування Кредитова Спілка уділила своїм членам 104 позик дешевого кредиту на загальну суму $52,097.00 і в цей спосіб практично реалізувала гасло кооперативної самодопомоги.

Кредитова Спілка є кооперативою. Наша Кредитова Спілка є кооперативною господарською установою, яка має на меті добро членів. Вона якнайліпше погоджує особисті і загальні громадські інтереси. В Кредитовій Спілці член-вкладчик і член-позичковець є рівночасно співвласником Спілки, тому їх розбіжності інтересів Спілка розв'язує просто і легко, даючи чистий зиск з позичкової діяльности до розпорядження загальних зборів членів.

Кредитова Спілка старається якнайліпше задовольнити інтереси члена - вкладчика, а також захистити інтереси члена - позичковця. І тому не дивно, що справу висоти відсотків на позики багато разів обговорювано на засіданнях Дирекції і загальних зборах. Засадничо вирішено, що відсотки на позики мусять бути нижчі, як в приватних фінансових установах. Також вирішено, що позичковці вкінці року одержать зворот певної частини відсотків, сплачених ними до цього часу. Коли досі Кредитова Спілка побирала 1% відсотків місячно від несплаченої суми позики, то від 1-го жовтня ц. р. відсотки знижено до ¾ з 1%, що при точнім сплачуванні місячних рат виносить $4.86 від $100.00 на рік. Це є найнижчі позичкові відсотки в нашій місцевості. Так дбає Спілки за члена позичковця, але також старається задовольнити члена-вкладчика. Ми переконані, що вкладчик менше як 3% дивіденди на свій вклад не буде одержувати. Вже за перший рік свого існування Спілка мала 3.6% чистого зиску, який був до диспозиції загальних зборів членів.

Інші користі, що їх мають члени Кредитової Спілки є: безплатна асекурація життя членів і безплатна асекурація позик. Родина, якої член мав в нашій Спілці ощадність, дістає в випадку його смерти асекурацію в висоті, в якій член мав свою ощадність ($1,000.00), а родина, якої член мав позику в Кредитовій пілкі не є обтяжена ніяким довгом в випадку смерти або повної непрацездавности того члена, бо позику сплачує Асекураційний Союз Кредитових Спілок. Хоч би задля цих користей варто бути членом Кредитової Спілки, Наша Кредитова Спілка за короткий час свого існування мала двох померлих членів, родинам яких виплачено належну їм асекурацію без жадної затримки.

Членство: Українська Фед. Кредитова Спілка — це зовсім незалежна фінансова установа, якою розпоряджають її члени через вибрані ними керівні органи. На загальних зборах кожний член має лиш один голос без огляду на висоту і скількість уділів. Один член — один голос — це основна засада кооперативної демократії. Наша Кредитова Спілка базується на членстві Українських Асекураційних Союзів, тому є доступна для всіх українських громадян Рачестеру. В члени Кредитової Спілки можуть вступати українські громадяни без різниці їх політичних поглядів і релігійних переконань, аби були чесні громадяни, прихильні кооперативній ідеї та щоб сповнили всі вимоги закону і статуту Кредитової Спілки. Членами Кредитової Спілки можуть бути також „правні особи", себто організації і товариства, до яких належать наші члени Спілки, без огляду на те, чи вони чартеровані чи ні. Треба, щоб вони вкладали свої ощадности в нашій Спілці і тоді громадські гроші служитимуть нашій громаді і зароблять вищі відсотки, як в приватних іншонаціональних фінансових установах. Дотепер 10 товариств вписались в члени і вкладають свої ощадности в нашій Спілці. Віримо, що незабаром решта українських товариств стануть членами одинокої української загальної фінансової установи.

Кредитова Спілка працює грішми. Потрібні фонди на ту ціль може дати дрібна ощадність. З соток і тисяч центів, що розкидані між українським громадянством, можемо створити народну скарбницю, в якій в важних хвилинах знайдемо стій рятунок і допомогу. Ідея ощадности знайшла вже належне зрозуміння серед частини наших членів, але нашою ціллю поставити її на належний рівень масовости серед українського громадянства Рачестеру.

Сильна Кредитова Кооператива може бути передумовою для інших родів кооперації, тому повинні ми звернути якнайбільше уваги на розвій і її поширення. Радіючи дотеперішніми осягами, не можемо замовчувати, що наша Кредитова Спілка далеко ще не осягнула того, чого вчить і до чого веде ідея ощадности. На кілька тисяч українців Рачестер, розвиток нашої Спілки це лише перші кроки до наміченої меті.

Українська Фед. Кредитова Спілка має всі дані для дальшого і кращого розвитку, одначе всі члени мусять більше часу присвятити на освідомну інформаційну працю серед громадянства, щоб ідею ощадности в своїй Кредитовій Спілці поширити на найширші кола нашого громадянства. Нам здається, що при наявності доброї волі всього українського загалу, при наявності посиленої ініціятиви чільних українських організацій та осіб, це можливе до здійснення. Це безперечно дасть нам особисті і загальні економічні користі, піднесе матеріяльний добробут як окремих одиниць так і загалу, дасть нам практичний досвід господарської діяльности на більшу скалю істворить в нас поважну господарську силу, а тим самим і базу для всякої діяльности.

Володимир Гавриляк

● **Англійські морські фахівці** аналізують з професійно - технічного боку дані, здобуті під час оглядин совєтської воєнної фльоти з нагоди її відвідин у місяці жовтні в Портсмуті.Назагал вони приходять до висновку, що совєтські кружляки й вищильники не мають такого досконалого вивінування як англійські та американські і є „старомодні". Вони твердять, що офіційні совєтські дані про тоннаж окремих кружляків — применшені.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 24.

14 Відд. Укр. Золот. Хреста в Дітройті	$ 10.00	П. Врублівський, Шикаго	2.00
В. Огаренко, Шикаго	5.00	М. Вишатицький, Нюарк	2.00
І. Шершон, Джексон	5.00	М. Халус, Шикаго	2.00
М. Недільницький, Ст. Луїс	5.00	Д. Костик, „	2.00
М. Чухновський, Віндсор	5.00	І. Поліщук, Балтімор	2.00
Ф. М. Максименко, Шикаго	3.00	М. Хамів, Шикаго	2.00
М. Сірий Шикаго	3.00	Т. Скоцеляк, Торонто	2.00
О. Турянська, Скенектеді	3.00	А. Спільниченко, Бруклин	2.00
І. М. Александер, Перрисбурґ	3.00	В. Бабчук, Шикаго	2.00
Т. Ковбасюк, Клівленд	3.00	С. Бабяк, Альтона	2.00
О. Ганій, Сиракюз	3.00	М. Верхола, Клівленд	2.00
К. Гусак, Гадсон	3.00	Н. Вдовичин, Амстердам	2.00
Р. Петріна, Бруклин	3.00	О. Щенчук, Патерсон	2.00
В. Стапко, Когове	3.00	П. Мазуркевич,	2.00
Д. Зальопаний, „	2.00	О. Утриско, Нюарк	2.00
Т. Ракочий, „	2.00	П. Гила, Елизабет	2.00
О. Білинський, „	2.00	М. Євчук, Ню Йорк	2.00
Л. Уруський, „	2.00	К. Наконечний, Дунеллен	2.00
Ф. Олексенко, Нюарк	2.00	А. Хомяк, Гемілтон	2.00
М. Шатинський, Шикаго	2.00	І. Пецьо, Клівленд	2.00
М. Рудик, Ню Йорк	2.00	Д. Мига, Рачестер	2.00
В. Ніщук, Балтімор	2.00	Р. Домбчевський, Рачестер	2.00
С. Брудний, Боффало	2.00	Д. Керничний, Елизабет	2.00
Я. Стасуля, Шикаго	2.00	М. Гладьо, Джанстон	1.00
Р. Дубляниця „	2.00	М. Вархолик, Донора	1.00
Г. Фассовська, „	2.00	І. Куц, Шикаго	1.00
М. Дух, Рачестер	2.00	Н. Богданик, Шикаго	1.00
С. Зигайло, Ню Йорк	2.00	Т. Василів, „	1.00
Л. Капій, Фила.	2.00	Т. Скоробагатий, Лоді	1.00
Л. Мушинська, Дітройт	2.00	Ю. Бачинський, Когово	1.00
В. Салій, Байон	2.00	П. Будник, Нюарк	1.00
І. Свищ, Пітсбурґ	2.00	Ю. Вацук, Джерзі Сіті	1.00
Д. Чубатий, Дітройт	2.00	Г. Кудин, Вінеленд	1.00
А. Запаранюк, Клівленд	2.00	Л. Кабляк, Вронкс.	1.00
Р. Панасюк, Лінколн	2.00	Розом	$ 160.00
А. Гайдуков, Гопкінс	2.00	Раніше проголошено	$4,832.90
А. Маляняк, Ґлендейл	2.00	Разом	$4,992.90

● КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ ●

ВЕЛИКІ КНИГИ НЕПРОМИНАЮЧОЇ ВАРТОСТИ:

(Найкращий і дешевий подарунок і велика цінність у Вашій хаті).

1. Фотоальбом „ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ" (вся Україна і її історія та мистецтво в ілюстраціях) ... $12.50
2. Словник чужомовних слів, І. Бойкова, О. Ізюмова й ін. 27 тис. слів 6.00
3. Українські народні казки „Вітрового Батька Торба", кожна сторінка ілюстрована 1.50
4. ЦВІРКУНЕЦЬ, 63 варіянти укр. нар. пісень для початкової гри на фотепіяні 1.50

Замовляйте у:
M. BORETSKY
68 Maxwell Road
Chapel Hill, North Carolina

(Всі книгарні і попередніх відборців прошу віднотувати мою нову адресу і туди спрямовувати кореспонденцію.)

ШПИГУНСЬКА АФЕРА БОРИСА ЛЕВИЦЬКОГО

(Закінчення зі стор. 1-шої).

і відкрив там гуртівню товарів домашнього вжитку, яка дуже добре розвивалась. Його зв'язки з німецькими окупаційними властями дозволяли йому на поширення купецьких кіл, що рівночасно служили одній організації антисовєтського спротиву. Коли ж Львів знову впав в руки большевиків, Борис Левицький виїхав на захід двома вантажними військовими автами, навантаженими книжками, домашнім устаткуванням та вже тоді хворою жінкою. Він зупинився у Відні. Після короткого побуту в Празі, він остаточно під кінець війни поселився в Реґенсбурзі і опісля в 1948-му році переїхав до Мюнхену.

„Еміґрантові польської державної приналежности, але української національности, що опинився без матеріяльних засобів, повелося вже незабаром створити собі з допомогою врятованої бібліотеки господарську базу. Як експерт у східніх справах, постачав він усім можливим часописам і радіовим стаціям західньо-німецької республіки і закордону свої матеріяли і вістки. З кількома своїми земляками він заснував Українську Революційну Демократичну Партію, яка видавала часопис „Вперед". Звідки добували вони на це матеріяльні засоби, залишається ще й досі таємницею. Політично пересувався початково дуже правий у своїх поглядах Левицький на протязі років усе більше наліво. Наприкінці відрізняло його вже тільки дуже мало від справжнього большевика. Найточніше можна б його окреслити визначенням „тітоїст".

„Але його марксистський світогляд не перешкоджав йому втримувати зв'язок з церковним і „капіталістичними" західніми установами й урядами. Офіційне „Бюро для бездержавних чужоземців" в Дюссельдорфі намагалося тому в добрій вірі добути для Бориса Левицького німецьке громадянство. З цього бюра одержував він постійну місячну допомогу у висоті кілька соток німецьких марок. Це ж дюссельдорфське бюро оплачувало також його секретарку. За це постачав Левицький весь час звідомлення зі Сходу. Передовсім опрацьовував він часописи з-поза залізної заслони і його пресові рапорти давали добрий огляд ситуації в підсовєтських країнах. Ці рапорти були такі добрі, що східній відділ міністерства закордонних справ (Західньої Німеччини) користувався ними для своїх цілей і виплачував йому щомісячну дотацію. Дальше джерело приходів мав Левицький в Англії. Там експерт одного з часописів для східньо-европейських справ використовував матеріяли, що їх постачав Левицький. Тяжко, а то й неможливо буде встановити, що додавали до цього матеріялу його східні шефи. На всякий випадок „бизнес" процвітав. Незабаром цей українець мав уже змогу, крім служниці і секретарки, затруднювати в себе платні сили, які перекладали для нього статті з англійської, американської та французької преси, бо цими мовами він не володів.

„Поруч із тими досить поважними доходами, він обслуговував теж АРП-Службу, (себто: Німецьку Актуальну Репортажну Пресову Службу) — що діяла в Мюнхені. Власник того видавництва, який перед війною керував книжковим видавництвом в Швайцарії, за яким скривалася розвідча служба, — „вславився" свого часу, як менаджер „маґіка" Стробля. — Стробль хотів переконати своїх слухачів на сеансі в мюнхенському готелі „Реґіна" 29 листопада 1950 року, що він може на віддаль так загіпнотизувати спікера Баварської радіовисильні, що той посередині своїх інформацій скаже слова „Реґіна Каро Даме". Він дійсно сказав їх, але згодом виявилося, що той спікер був перекуплений.

„Левицький обслугував АРП-Службу разом із журналістом Еріхом В. (Ево), який діяв в рр. 1947 до 1951 в Мюнхені, але тепер живе в Кобленці і Парижі. Ця трійка: — Ево, Левицький і „Каро-Да" ме-менажер стрінулись у Женеві під час тамошньої зустрічі „великої чвірки". Швайцарська поліція відставила за кордон Ева. Зате Левицький мав більше щастя. Вернувшись до Мюнхену, він оповідав своїм знайомим, що йому вдалося нав'язати контакт з совєтською делеґацією, яка запропонувала йому вернутись на Україну. Чи Левицький впав був вже тоді в око американській тайній поліції, не можна знати, але можна вважати річчю певною, що цей українець від часу Женеви не міг ступити кроку, що був би невідомий. Особливу увагу присвячено названій прес. аґенції, яка мала бути розбудована і яка хотіла знайти абонентів у тому промислі, що був зацікавлений в торгівлі зі Сходом. (Тепер ця пресова аґенція ніби припинила своє існування).

„Найбільшу штуку втяв Левицький таки мабуть з добуттям тайного звідомлення, що його Карль Шмід, вернувшись з подорожі до Москви (в складі делеґації канцлера Аденауера) склав партійній верхівці німецької Соціялістичної Партії. Нема сумніву, що він передав його також своїм східнім приятелям. Зате невідомо, чи йому взаміну дали листу польських дипломатів, які мають стати акредитовані в Бонні, щоб він міг пред'явити ту листу в західньо-німецькому міністерстві закордонних справ за кілька тижнів раніше, поки доручать її там офіційно. Бо ж аґенти часто дістають т. зв. „матеріял для забави", щоб вони одній стороні могли доказати, які вони здібні, для того, щоб потім могти добути ще кращий матеріял для другої сторони.

О. В."

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка відбудуться в неділю, 20-го листопада, о 12-ій год. вполудне, в залі при 2250 В. Кортез. Проситься всіх членів прийти. — Когут, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Повідомляється членів, що збори Т-ва „Любов" Відд. 370, відбудуться в неділю, 20-го листопада, в церковній залі при 127 Park St., зараз по співаній Сл. Божій, о год. 11:45 передполуднем. Повідомляється всіх залеглих членів прийти і вирівняти свої вкладки. Ті, що вже залягають третий місяць будуть суспендовані. Хочемо пригадати членам також, що в грудні будемо вибирати новий уряд на рік 1956. Будуть звіти діяльности, звіт контрольної комісії. — К. Стасюк, предс.; М. Хомета, кас.; Р. Голубович, фін. секр.; В. Гіна, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. — Т-во ім. І. Франка Відд. 103 повідомляє усіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в суботу, 19-го листопада на церковній залі 1037 Савт 11-ій вул і Вест Вашингтон о 7-ій год. веч. Проситься усіх членів місцевих і позамісцевих прийти, а довгуючих членів вирівняти свої вкладки бо в противнім разі будуть суспендовані. — І. Танін, предс.; К. Герис, секр.; П. Стецик, кас.

ГАРТФОРД, КОНН. — В-во св. І. Хрестителя Відд. 277 подає до відома членів, що місячні загальні збори відбудуться в неділю, 20-го листопада, в Укр. Гор. Клюбі при 53 Withmore St., о год. 3-ій попол. Збірка вкладок того ж дня відбудеться в церковній залі після обох Служб Божих. Просимо членів, що залягають з вкладками, вирівняти їх і не наражувати себе на суспенду. — Управа.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Збори Б-ва св. о. Николая Відд. 106 відбудуться в неділю, 20-го листопада, в Домі Відділів УНСоюзу 843 N. Western Ave., о год. 12-ій вполуд. Проситься всіх прибути і вирівняти свої вкладки за 1955 рік, щоб не переносити довгів на другий рік. Суспендовані члени якщо заплатять будуть прийняті наново. Просимо наших членів, що мають діти, впишіть їх в члени до своєї рідної організації УНСоюзу. — В. Любас, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — С-во Благовіщення Відд. 125 повідомляє членів, що слідуючі збори відбудуться в неділю, 20-го листопада, о год. 1-ій попол., в Союзовім Домі при 845 N. Western Ave. З огляду що зближається кінець року пригадуємо членам, щоб вирівняти свої членські вплати. — А. Штим, предс.; П. Яворська, кас.; І. Подола, секр.

АЛЛЕНТАВН, ПА. — В-во св. Арх. Михаїла Відд. 147, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го листопада, в парафіяльній залі, 803 Фронт вул., в 1-ій год. попол. Проситься членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих проситься вирівняти свої вкладки, тому, що замикаємо річні рахунки і книжки йдуть до контролі. Довгуючих членів проситься заплатити найдалі до 25-го ц.м. — І. Зазворський, предс.; Г. Віленький, кас.; І. Федорак, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. И. — В-во св. Йосафата, Відд. 217, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20-го листопада, о год. 1:30 попол., в церковній залі, 305 Гудсон Еве. Проситься всіх членів явитися, маємо вибрати кандидатів на уряд на 1956 р. Просимо довжників вирівняти свої вкладки бо в противному разі будуть суспендовані. Приєднуйте нових членів. — В. Колодянський, пр.; А. Іванів, фін. секр.; І. Деркач, кас; М. Макусій, рек. секр.

Посмертні Згадки

ТЕОДОР СЕНЬКОВСЬКИЙ, довголітній член Б-ва св. Володимира Відд. 130 УНСоюзу в Ню Йорку, по довгій і тяжкій недузі упокоївся в Бозі 13-го листопада 1955 р., проживши 73 роки. Покійний походив зі села Вільшина, повіт Перемишль, Зах. Україна. Був щирим українцем, чесним громадянином і обов'язковим членом Б-ва повних 30 літ. Полишив в смутку дружину Катерину і 8 дітей, Михайла, Марію, Анну, Софію, Оленку, Ельзу, Петра і Осипа, 8 внуків. Похорон відбувся в середу, 16-го листопада, о 9-ій год. з похорон. заведення до укр. катол. церкви на Бронксі, а відтак на цвинтар Holy Cross в New Jersey. — В. И. П.!

Управа

ДМИТРО Кравець, довголітній член Б-ва св. Стефана Відд. 221 УНСоюзу в Шикаго, Ілл., помер 29-го жовтня 1955 р., проживши 78 років. Покійний був родом з села Глібовичі, повіт Бібрка, Зах. Україна. Похорон відбувся 2-го листопада при участі Родини, Приятелів, відпроваджено на вічний спочинок на цвинтар Елмвуд. — В. И. П.!

Т. Шпікула, секр.

СТЕФАНІЯ САСКА, довголітня членка С-ва „Любов" Відд. 177 УНСоюзу в Провіденс, Р. Ай., померла 8-го листопада 1955 р., у 62 році життя. Покійна походила з міста Гусятин, Галичина. Полишила у смутку 2 дочки, Марію і Анну і 2 внуки, усі є членами УНСоюзу. Похорон відбувся з Укр. Правосл. Церкви св. Івана. Похована на парафіяльнім цвинтарі в Комберленд, Р. Ай. — В. Їй П.!

І. Лаба, секр.

В суботу, 19-го листопада 1955 р., у четверті роковини смерти

бл. п. М-ґра Миколи КУНИЦЬКОГО

б. адвоката в Глинянах,

буде відслужена о годині 8:30 ранку в Українській Греко-Катол. Церкві св. Юрія в Ню Йорку

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ

про яку повідомляє Родину, Друзів та Знайомих Покійного

ОЛЕКСАНДРА КУНИЦЬКА
дружина

ТАРЗАН, ч. 3573. Турист

У той час, як мавполюдина стежила за кораблем Шермана, який випливав з порту, —

— невідомі йому два чоловіки приглядалися до нього з більшою, ніж звичайна, цікавістю!

Тарзан блукав по місті, з жадібністю його оглядаючи.

Люандра! Місто численних рас, місто інтриґ!